

PLAN DZIAŁANIA KT 21 ds. Środków Ochrony Indywidualnej Pracowników

STRESZCZENIE

Komitet Techniczny 21 ds. Środków Ochrony Indywidualnej Pracowników działa we współpracy z Polskim Komitetem Normalizacyjnym, którego działalność wspomaga sprawne organizowanie prac normalizacyjnych zgodnie z rozwiązaniami europejskimi i międzynarodowymi, wypracowanymi przy aktywnym współudziale krajowych ekspertów. W zakresie tematycznym Komitetu Technicznego 21 znajdują się zagadnienia dotyczące środków ochrony indywidualnej pracowników przed niebezpiecznymi i szkodliwymi czynnikami. KT 21 pracuje nad normami, które pośrednio wpływają na wszystkie etapy konstrukcji wyrobu, jego produkcji i eksploatacji przy uwzględnieniu wymagań jakościowych.

Środki ochrony indywidualnej (ŚOI) oznaczają środki zaprojektowane i wyprodukowane do noszenia lub trzymania przez osobę w celu ochrony przed jednym lub większą liczbą zagrożeń dla zdrowia lub bezpieczeństwa tej osoby. ŚOI są niezbędnym elementem wyposażenia każdego pracownika, którego wykonywana praca wiąże się z zagrożeniem życia lub zdrowia. Definicja środków ochrony indywidualnej określona w Rozporządzeniu Parlamentu i Rady (UE) nr 2016/425 jest szersza i obejmuje również wyposażenie przeznaczone do użytku pozazawodowego, m.in. stosowane podczas uprawiania sportu i rekreacji.

Środki ochrony indywidualnej pod względem konstrukcji oraz ich ogólnego przeznaczenia dzielą się na dziewięć grup, tj.:

1. odzież ochronna, m.in. ochraniacze brzucha, klatki piersiowej, barku;
2. środki ochrony kończyn dolnych, m.in. ochraniacze stóp, obuwie ochronne, ochraniacze kolan;
3. środki ochrony kończyn górnych, m.in. ochraniacze łokci, dłoni;
4. środki ochrony głowy, m.in. hełmy;
5. środki ochrony twarzy i oczu, m.in. okulary ochronne;
6. środki ochrony słuchu, m.in. nauszники, wkładki przeciwhałasowe;
7. środki ochrony układu oddechowego, m.in. maski przeciwpyłowe;
8. środki izolujące cały organizm, m.in. kombinezony gazoszczelne;
9. środki chroniące przed upadkiem z wysokości, m.in. kaski, szelki, liny.

Do środków ochrony indywidualnej zalicza się również:

1. zespoły składające się z kilku urządzeń lub rodzajów wyposażenia, które zostały ze sobą połączone w celu ochrony człowieka przed jednym lub wieloma jednocześnie występującymi zagrożeniami;
2. urządzenia lub wyposażenie ochronne, połączone z nieochronnym środkiem wyposażenia indywidualnego noszonym lub też trzymanym przez osobę w celu wykonania określonych czynności;

3. wymienne składniki środków ochrony indywidualnej, które są istotne dla ich właściwego funkcjonowania, używane wyłącznie do takich środków.

Wyróżnia się także podział ŚOI pod względem właściwości ochronnych, w oparciu o podział czynników szkodliwych i niebezpiecznych występujących w środowisku pracy.

Jednym z czynników wpływających istotnie na warunki produkcji ŚOI jest normalizacja. Pozwala przede wszystkim na wytworzenie produktu wystandaryzowanego, który spełnia wymagania zarówno techniczne, jak i wymagania postawione przez klienta, co w konsekwencji powoduje poprawę jakości oferowanego produktu. Celem normalizacji jest ułatwienie wymiany międzynarodowej dóbr i usług oraz likwidacja barier technicznych. Stosowanie znormalizowanych metod i procedur sprzyja wymianie informacji (przy jednoczesnym ograniczeniu ryzyka ich powtarzania) oraz współpracy pomiędzy ekspertami z Europy i krajowymi specjalistami zajmującymi się środkami ochrony indywidualnej pracowników.

KT 21 współpracuje z- Komitetami Technicznymi CEN/TC 79, CEN/TC 85, CEN/TC 158, CEN/TC 159, CEN/TC 160, CEN/TC 161, CEN/TC 162 oraz ISO/TC 94.

1 ŚRODOWISKO BIZNESOWE KT

1.1 Opis środowiska biznesowego

Na działalność gospodarczą objętą zakresem KT 21 znaczący wpływ mają następujące uwarunkowania polityczne, gospodarcze, techniczne, prawne, społeczne i/lub aspekty regionalne/międzynarodowe:

Głównym aktem prawnym regulującym rynek ŚOI w państwach członkowskich UE jest Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/425 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie środków ochrony indywidualnej oraz uchylecia dyrektywy Rady 89/686/EWG. Rozporządzenie weszło w życie dn. 20 kwietnia 2016 r., natomiast większość jego zapisów stosuje się je od dn. 21 kwietnia 2018 r. Rozporządzenie wycofało wymagania poprzednio obowiązującej dyrektywy Rady 89/686/EWG sprawie zbliżenia ustawodawstw Państw Członkowskich odnoszących się do wyposażenia ochrony osobistej. Wprowadzone do obrotu w UE środki ochrony indywidualnej zgodnie ze starą dyrektywą 89/686/EWG można było udostępniać na rynku tylko do dn. 21 kwietnia 2019 r. Po tej dacie jest możliwość wprowadzania do obrotu tylko środków ochrony indywidualnej posiadających deklarację zgodności z nowym rozporządzeniem 2016/425.

Wszystkie ŚOI wprowadzane do obrotu na terenie UE muszą spełniać wymagania zasadnicze określone w tym rozporządzeniu. Jest to wymóg prawny dla wszystkich podmiotów gospodarczych zaangażowanych w branżę ŚOI. Zawarto w nim wymagania prawne dotyczące zasad udostępniania na rynku, wprowadzania do obrotu ŚOI, a także wymagania dla producentów, upoważnionych przedstawicieli, importerów i dystrybutorów. Wcześniejsza dyrektywa 89/686/EWG dotyczyła głównie producentów wprowadzających wyrób do obrotu. Rozporządzenie 2016/425 określa również domniemanie zgodności ŚOI, zawartość deklaracji zgodności, ogólne zasady dotyczące

oznakowania CE, kategoryzację ŚOI, procedury oceny zgodności, zasadnicze wymagania dotyczące zdrowia i bezpieczeństwa oraz zawartość dokumentacji technicznej ŚOI.

Na mocy rozporządzenia, wszystkie podmioty gospodarcze muszą podejmować wszelkie działania w celu zapewnienia, że ŚOI udostępniane na rynku spełniają zasadnicze wymagania dotyczące zdrowia i bezpieczeństwa określone w załączniku II do rozporządzenia, które mają do nich zastosowanie.

W Rozporządzeniu 2016/425 wprowadzono podział ŚOI na III kategorii zagrożeń, przed którymi stanowią one wystarczające zabezpieczenie. Podział ten został podyktowany koniecznością zróżnicowania procedur oceny zgodności dla poszczególnych kategorii ŚOI:

- kategoria I obejmuje minimalne zagrożenia,
- kategoria III obejmuje zagrożenia życia lub zagrożenia, które mogą powodować poważny i nieodwracalny uszczerbek na zdrowiu lub śmierć;
- kategoria II dotyczy zagrożeń nie wymienionych w kategorii I i III.

W porównaniu do dyrektywy 89/686/EWG niektóre ŚOI zmieniły przydział do kategorii.

Zgodnie z rozporządzeniem 2016/425 procedury oceny zgodności, które mają zastosowanie do środków ochrony indywidualnej chroniących przed poszczególnymi kategoriami zagrożeń to:

- dla kategorii I: wewnętrzna kontrola produkcji na wyłączną odpowiedzialność producenta (moduł A);
- dla kategorii II: badanie typu UE (moduł B), po którym następuje badanie zgodności z typem UE w oparciu o wewnętrzną kontrolę produkcji (moduł C);
- dla kategorii III: badanie typu UE (moduł B) oraz do wyboru jeden z poniższych modułów:
  - badanie zgodności z typem UE w oparciu o wewnętrzną kontrolę produkcji oraz nadzorowane kontrole produktów w losowych odstępach czasu (moduł C2);
  - badanie zgodności z typem UE w oparciu o zapewnienie jakości procesu produkcji (moduł D).

Znając kategorię i moduł oceny zgodności należy określić czy stosowane wcześniej normy zharmonizowane z Dyrektywą 89/686/EWG dalej występują jako zharmonizowane specyfikacje techniczne dla nowego Rozporządzenia 2016/425. Jeżeli tak, należy stosować wymagania z aktualnych norm. Jeżeli producenci wykonywali badania, należy również określić, czy te badania dalej będą stanowiły dowód na spełnienie wymagań nowego Rozporządzenia 2016/425. Rozporządzenie narzuca również swoje wymagania co do dokumentacji, należy je uwzględnić w dokumentacji technicznej ŚOI.

Wszystkie ŚOI powinny spełniać zasadnicze wymagania w zakresie bezpieczeństwa i zdrowia. Certyfikat badania typu UE potwierdza spełnienie wymagań zasadniczych określonych w Rozporządzeniu UE 2016/425 i normach zharmonizowanych. Jest elementem oceny zgodności wyboru niezbędnym do wydania przez producenta deklaracji zgodności UW i oznakowania wyrobu znakiem CE. Środki ochrony indywidualnej, dla których przeprowadzono odpowiednią procedurę oceny zgodności i wykazano spełnienie odpowiednich, mających zastosowanie zasadniczych wymagań dotyczących zdrowia i bezpieczeństwa są znakowane znakiem CE. Oznakowanie CE umieszcza się przed wprowadzeniem ŚOI do obrotu. Oznakowaniu CE może towarzyszyć piktogram lub inne oznakowanie wskazujące na zagrożenie, przed którymi ŚOI mają zapewnić ochronę.

Producent ŚOI musi wystawić i dostarczyć deklarację zgodności UE dla każdego wyrobu już wprowadzonego na rynek; Okres ważności nowo wystawionego certyfikatu oraz, w stosownych przypadkach, odnowionego certyfikatu, nie może przekraczać pięciu lat.

Przepisy dotyczące zasad doboru i stosowania środków ochrony indywidualnej obowiązujące w Polsce określone są w Kodeksie pracy oraz w załączniku nr II do Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy. Zgodnie z postanowieniami Kodeksu Pracy, pracodawca ma obowiązek zapewnić pracownikom bezpieczeństwo i ochronę ich zdrowia w każdym aspekcie związanym z pracą. Pracownik jest zobowiązany do stosowania środków ochrony indywidualnej, dostarczonych przez pracodawcę.

Komisja Europejska na bieżąco aktualizuje wykaz tytułów i odniesień do norm zharmonizowanych z rozporządzeniem ws. ŚOI.

Według danych PKN (z dn. 4 września 2019 r.) , do chwili obecnej w ramach tematyki KT 21 zatwierdzonych jest 270 Polskich Norm (PN), w tym 2 – to normy własne (z czego jedna przewidziana do wycofania), a 166 PN – to polskie wersje językowe Norm Europejskich. Tłumaczone na język polski są obecnie normy zharmonizowane z przepisami unijnymi i są finansowane ze środków budżetowych. 53 projekty Norm Europejskich znajdują się obecnie w trakcie opracowywania, z czego 3 to polskie wersje językowe EN, po zatwierdzeniu zostaną dołączone do zbioru PN.

Przewiduje się kolejne tłumaczenia, w miarę dostępności środków finansowych.

1.2 Wskaźniki ilościowe dotyczące środowiska biznesowego

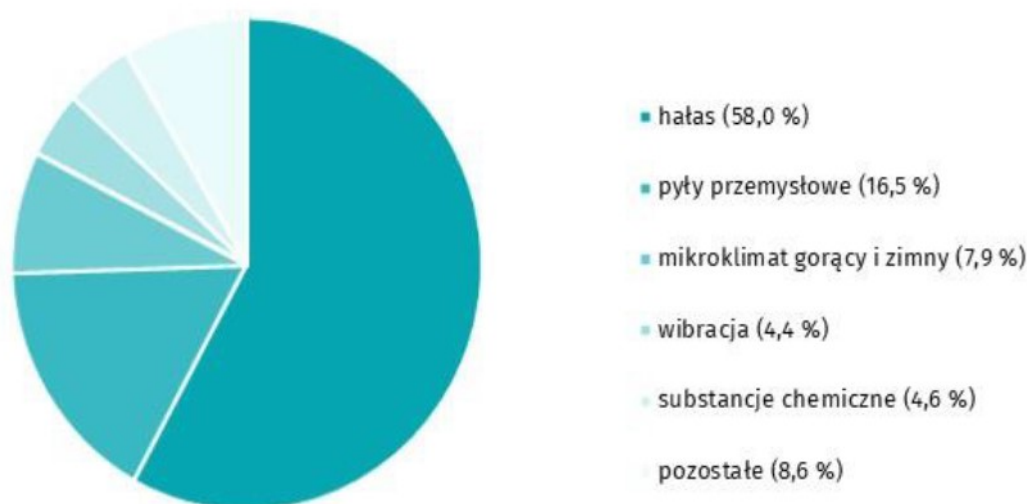
Poniższe wskaźniki ilościowe opisują środowisko biznesowe, w celu wsparcia działań KT poprzez zapewnienie niezbędnych danych:

Zgodnie z danymi GUS^a, w 2018 r. badaniem warunków pracy w Polsce objęto 82,4 tys. jednostek zatrudniających 6,0 mln osób. W tej grupie 462,2 tys. osób pracowało w warunkach zagrożenia, co stanowiło 7,7% zatrudnionych (w 2017 r. 7,8%) w przebadanych zakładach (liczonych jeden raz w grupie czynnika przeważającego). W porównaniu z rokiem 2017 liczba osób pracujących w warunkach zagrożenia w przeliczeniu na 1000 zatrudnionych zmniejszyła się nieznacznie z 77,6 w 2017 r. do 77,2 w 2018 r. Osoby

^a (<http://www.stat.gov.pl> „Warunki pracy w 2018 roku”

zatrudnione na stanowiskach pracy mogą być narażone na czynniki szkodliwe związane ze środowiskiem pracy, uciążliwością pracy oraz na czynniki mechaniczne związane z maszynami szczególnie niebezpiecznymi. Najbardziej liczną grupę - 270,9 tys. osób (4,5% liczby osób zatrudnionych w zakładach objętych badaniem) stanowiły zagrożenia czynnikami związanymi ze środowiskiem pracy, co oznacza wzrost o 3,4% w stosunku do 2017 r.

Rys. 1 Procentowy udział czynników szkodliwych związanych ze środowiskiem pracy

Zagrożenia związane ze środowiskiem pracy dotyczyły m.in. narażenia na: substancje chemiczne, pyły, hałas, wibracje (drgania mechaniczne), mikroklimat gorący lub zimny, promieniowanie, pole elektromagnetyczne oraz czynniki biologiczne.

Spośród czynników związanych ze środowiskiem pracy największe zagrożenie stanowił hałas, którym zagrożonych było 193,6 tys. osób (59,5% wszystkich osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia związanych ze środowiskiem pracy; liczonych tyle razy na ile czynników osoby te były narażone). Liczba pracowników narażonych na hałas była ponad trzykrotnie wyższa od liczby pracowników zagrożonych drugim pod względem częstości występowania czynnikiem szkodliwym – pyłami, na które narażonych było 50,2 tys. osób (15,4%).

W ciągu 2018 r. zlikwidowano lub ograniczono 187,2 tys. zagrożeń związanych ze środowiskiem pracy, przy czym odnotowano 99,0 tys. zagrożeń nowo powstałych lub ujawnionych.

W 2018 r. poprzez zastosowanie środków technicznych, organizacyjnych, bądź ochrony indywidualnej wyeliminowano ryzyko zawodowe na 681,7 tys. stanowiskach pracy, na których pracowało 967,0 tys. osób. Spośród osób pracujących na stanowiskach pracy, dla

których wyeliminowano ryzyko zawodowe 671,7 tys. otrzymało środki ochrony indywidualnej, wobec 474,9 tys. osób zastosowano środki organizacyjne, a dla 379,2 tys. środki techniczne. W przypadku części z tych osób zastosowano więcej niż jeden środek eliminujący ryzyko zawodowe na stanowisku pracy.

2 OCZEKIWANE KORZYŚCI Z REALIZACJI PRAC KT

Działalność KT 21 pozwala na wdrażanie do krajowego przemysłu standardów zgodnych z wersją opracowaną w skali międzynarodowej (ISO) i europejskiej (CEN) oraz ich systematyczną aktualizację.

Kluczowe korzyści, które zostały już osiągnięte i wynikają z pracy KT 21:

- Poprawa bezpieczeństwa warunków pracy;
- Ochrona zdrowia i bezpieczeństwo pracowników na stanowisku pracy;
- Zmniejszenie ilości świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych;
- Poprawa jakości produktów na rynku;
- Redukcja barier technicznych w handlu;
- Jednolitość stosowanej terminologii.

3 CZŁONKOSTWO W KT

Każdy podmiot krajowy zainteresowany daną tematyką ma prawo zgłosić chęć uczestnictwa w KT i po spełnieniu wymogów proceduralnych (procedura Z2-P3 w powiązaniu z Z2-P1) stać się członkiem KT. Każdy członek KT realizuje zadania KT poprzez swoich reprezentantów.

Aktualny skład KT jest podany na stronie www.pkn.pl, w Wykazie OT.

4 CELE KT I STRATEGIA ICH REALIZACJI

4.1. Cele KT

- eliminowanie barier technicznych w handlu - ułatwienie handlu w kraju, Europie i świecie,
- harmonizacja i wdrażanie nowoczesnych rozwiązań,
- zapewnienie bezpieczeństwa produktu, zapewnienie zdrowia konsumenta,
- promocja ochrony środowiska, promocja jakości

przez:

- implementację Norm Europejskich do Polskich Norm znajdujących się w zakresie tematyki KT 21
- terminową (zgodna z przyjętymi harmonogramami) realizację prac normalizacyjnych KT
- tłumaczenia polskich wersji językowej Norm Europejskich szczególnie ważnych w praktyce przemysłowej
- opracowywanie krajowych norm własnych z zakresu ŚOI

4.2. Strategia ustalona do osiągnięcia celów KT

- wprowadzanie do zbioru PN metodą tłumaczenia przede wszystkim Norm Europejskich zharmonizowanych;
- aktywne poszukiwanie wykonawców prac normalizacyjnych,
- określenie niezbędnej współpracy z innymi KT/KZ,
- oczekiwane opracowania (PN i inne dokumenty normalizacyjne),
- aktywny udział w powstawaniu Norm Europejskich i Międzynarodowych,
- aktywne uczestnictwo w posiedzeniach KT 21 oraz przy tłumaczeniach norm,
- aktywne uczestnictwo w głosowaniach KT,
- uczestnictwo w pracach organów roboczych europejskich i międzynarodowych organizacji normalizacyjnych.

4.3. Aspekty środowiskowe

W świecie prawie 70 % materiałów włókienniczych stosowanych w służbie zdrowia na środki ochrony indywidualnej obejmujące maski, nakrycia głowy, ubrania, fartuchy chirurgiczne, ochraniacze na buty, stanowią wyroby jednorazowego użytku, a 30 % materiały wielokrotnego użytku. Tak wysoki udział materiałów jednorazowego użytku stwarza ogromny problem związany z bezpiecznym składowaniem ewentualnie utylizacją zużytej odzieży z uwagi na ochronę środowiska naturalnego.

Jednym z najpoważniejszych problemów w badanych przedsiębiorstwach jest właściwe zarządzanie środkami ochrony indywidualnej, czyli ustalenie zasad ich stosowania, konserwacji oraz określenie warunków ich wycofywania z użytkowania. Niemal we wszystkich badanych przedsiębiorstwach środki ochrony indywidualnej są dostarczane pracownikom bezpłatnie, ale jedynie 75,2 % badanych przedsiębiorstw deklaruje zapewnienie ich bezpłatnej konserwacji. Ponadto w 75 % przedsiębiorstw ustalono okresy wymiany lub czas ich użytkowania. W konsekwencji stan techniczny (w tym szczególnie właściwości ochronne) przekazanych pracownikom środków ochrony indywidualnej w wielu przypadkach może budzić poważne zastrzeżenia. Przeprowadzone badania wykazały również, że przedsiębiorstwa mają kłopoty z ustalaniem zasad przechowywania i konserwacji środków ochrony indywidualnej. Ustalono je tylko w 67,4% badanych przedsiębiorstw.^b

5 CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA REALIZACJĘ PROGRAMU PRAC KT I WPROWADZANIE NOWYCH TN DO PROGRAMU PRAC

Każdy zainteresowany ma możliwość zgłaszania tematów normalizacyjnych (TN) wypełniając Karty nowego tematu (KNT) lub Karty propozycji tematu normalizacyjnego (KPT).

Każdy zgłoszony TN jest wprowadzany do programu KT. KT decyduje o kontynuacji lub zaniechaniu tematu normalizacyjnego.

W programie prac prezentowane są wszystkie TN będące aktualnie w opracowaniu.

---

^b <http://www.ciop.pl>

Program prac KT znajduje się na stronie www.pkn.pl, w Wykazie OT, po wybraniu numeru właściwego KT.

Drugi element numeru tematu normalizacyjnego wskazuje numer Podkomitetu Technicznego opracowującego temat, np. numer tematu normalizacyjnego XXX.1.XXXX oznacza wykonywanie w KT XXX PK 1 (Podkomitecie Technicznym nr 1 Komitetu Technicznego XXX). Jeżeli drugi element przyjmuje wartość zero oznacza to, że TN jest opracowywany w KT.

Czynnikami mogącymi wpływać na terminowe wykonanie prowadzonych prac normalizacyjnych oraz na wprowadzanie do programu prac nowych tematów normalizacyjnych są m.in.:

- ograniczona dostępność środków finansowych umożliwiających przygotowanie większej ilości poszukiwanych norm w polskiej wersji językowej;
- konieczność przeprowadzenia większej ilości badań laboratoryjnych i wzrost kosztów badań;
- niedostateczna ilość ekspertów z KT mogących ocenić poprawność postanowień projektu normy/innego dokumentu normalizacyjnego;
- niedostateczna znajomość języków obcych niezbędna do opiniowania dokumentów roboczych CEN i ISO przez ekspertów z KT;
- problemy techniczne, związane z systemem informatycznym, które mogą wpływać na terminowość głosowań;
- konieczność poszukiwania wykonawcy danej normy.

6 WYKAZ PROPOZYCJI TEMATÓW NORMALIZACYJNYCH, DLA KTÓRYCH KT PRZEVIDUJE POZYSKANIE ZAMAWIAJĄCYCH W RAMACH PRAC NA ZAMÓWIENIE

Obecnie KT 21 nie przewiduje tematów normalizacyjnych, dla których wymagane jest pozyskanie środków na opracowanie PN w ramach prac na zamówienie.

